

sic cogitando / in ipsa sua cogitatione delectabitur in respectu et reflectione ad ipsum actum seu ipsam operationem fornicationis. quam sic cogitat. sic scilicet quod principali intuitu talis operationis fornicationis. principali quod reflectione in eam in tali cogitatione delectatur. Aut sic cogitando in ipsa cogitatione delectatur / solo respectu solaque reflectione in ipsam suam cogitationem. et eo solum scilicet delectatus quod sic cogitat. Si primo modo tunc consensus deliberatus in talem delectationem que sic super tali cogitatione fornicationis versatur / etiam si desit voluntas deliberata perficiendi actum / est peccatum mortale. quia talis consensus iuxta quod statim supra declaratum est / nihil aliud est quam quod ex deliberatione quis eligat seu consentiat quod affectus suus / seu appetitus permaneat et persistat inclinatus in fornicationem. quod est peccatum mortale. cum fornicatio de se peccatum mortale existat. Et deliberatione etenim (ut sepe supra tactum est) eligere seu consentire / quod affectus suus seu appetitus permaneat et persistat inclinatus in aliquid. seu conformetur alicui quod de se peccatum mortale existit. est peccatum mortale. Si secundo modo delectetur. cum talis cogitatio de se et secundum se non sit peccatum mortale. immo / ut supra tactum est possit utiliter ut pro predicando vel disputando de fornicatione haberi. sic nec etiam consensus deliberatus in talem delectationem / erit peccatum mortale. sed veniale tantum. vel forsan nullum. quia ut etiam sepe supra tactum est / ex deliberatione eligere seu consentire affectum suum seu appetitum esse inclinatum in aliquod / seu conforme alicui. quod de se et secundum se peccatum mortale non existat. non est etiam mortale peccatum. Et propter ista in declaratione ultimi sex modorum seu sex qualitarum se circa delectationem habendi ipsius rationis supra positorum / notanter addita est illa clausula. maxime si feratur ille consensus in ipsam illecebram seu carnalem delectationem / tanquam in rem aut operationem / seu actum super quo vel circa quem ipsa illecebra seu carnalis delectatio sic insurgit et versatur. et qui talis illecebre seu carnalis delectationis esset principale obiectum ut est ibi videre. Et intelligantur semper in omnibus premissis iuxta quod late in modicum supra tactis declaratum est.

consensus verus et deliberatus esse. quando scilicet ratio superior in huiusmodi delectationibus expresse consentiendo concurrat. vel eas post sufficientem deliberationem debitamque advertentiam seu animadversionem periculi et peccati quod inde imminet et incumbit reprimere negligit. Et hec quo ad ea que circa materiam delectationis et consensus in eam. an scilicet et quando. et qualia peccata existant / ex dictis doctorum quantum ad hunc tractatum spectare et sufficere visum est / recolligi et elici potuerunt.

De consensu in actu an sit peccatum. et quod.

Quia vero prout in superioribus ubi de hac presenti materia scilicet licet de natura primorum motuum delectationis et consensus in actum peccati tractari incepit / actum est. licet iam proxime monstratum est possit circa consensum deliberatum in delectationem peccati mortale formaliter insurgere et contingere. Immo communius iuxta tamen modificationes modicum supra positas / insurgat et contingat. non propter ea tamen in tali consensu in delectationem adeo est completa tentatio / quin ulterius progredi possit scilicet usque ad ipsum consensum in actum exteriori. immo in ipso solo consensu in actum exteriori dicat tentatio suppleri. ultraque progredi non posse. cum non videatur quid ultra consensum in actum exteriori ipsa tentatio operari posset. propter istud et etiam servando ordinem pre-dispositum / post expositionem et declarationem nature et qualitatibus ipsorum primorum motuum / ipsiusque delectationis. venit aliquantulum de natura et qualitate ipsius consensus in actum tractandum et declarandum. Circa quod primo rememorandum venit. quod iam modicum supra scilicet de ipsa delectatione et de consensu in eam. cuius rationis attribuantur tractatum est aliquantulum tamen incepit. scilicet quod consensus in actum seu actus executionem / semper rationi superiori attribuitur. secundum tamen quod in ipsa ratione voluntas includitur. propter quod iuxta superius tacta consensus ille voluntarius dicitur. Et causa est. quia iam ibi etiam aliquantulum apertum incepit. Num enim consensus in aliquo / de se importet vel presupponat

Compendiū Theologie

quoddā iudiciū de eo in quod sic cōsenti-
tur. nec enī aliter cōsensus proprie in ali-
quid fieri posset. nisi p̄ pri^o de illo in quo
sic consentit/ eiusq; qualitate z natura q̄/
dammō iudicatū esset. z in omni iudicio
(quod bene considerandū venit) vltima
sentētia ad supremū auditoriū seu iudica-
toriū spectet z ptineat. cum insup (vt etiā
sepe supra tactū est) omniū negociōz seu
opationum humanaz iudiciū/ ad rōem
siue superiorem siue inferiōrē spectet. fm ta-
men respectū ad duplicē regulā fm quaz
omnes opationes humane (vt sepissime
etiā dictū est) regulari habent. scilz vel re-
gulam legis humane que sumit̄ ex rebus
creat̄ quas naturaliter homo cognoscit:
cui regule ratio inferior innitit̄. vel regu-
lam legis diuine que sumit̄ ex rebus eter-
nis z increatis ad quas homo spirituali-
ter inclinā. cui regule/ ratio superior inni-
ritur. z ita sit q̄ ipsa regula legis diuine.
sit superior. immo suprema/ z p̄ cōsequens
supremū auditoriū z iudicatoriū. vltima
q; sentētia ad illā ptem rationis ptineat.
que sic ipsi regule legis diuine que supre-
ma est innitit̄. que est ps superior seu rō su-
pior. **A**um p̄trea de plurib; seinuicē con-
sequētib; occurrit iudicandū/ finale iudi-
ciū finalis q; sententia sit de illo quod in
tali consecutioe seu cōcursu est vltimū vl-
timoq; occurrit. **E**t i negocijs humanis
vltimū quod sequit̄ z occurrit/ sit ipse rea-
lis actus seu ipius act^o executio. **E**t p̄ cō-
sequens iudiciū de ipso actu/ seu act^o ipsi-
us executioe. sit iudiciū finale sententiaq;
finalis/ z sic ad supremū auditoriū seu iu-
dicatoriū ptinens. seq̄tur manifeste q̄ ad
ipam rōnem superiorem ad quā sic (vt ta-
ctum est) iudiciū supremū finalisq; sentē-
tia negociōz seu opationū humanaz spe-
ctant iudiciū de ipso actu seu ipius act^o
executioe spectat z ptinet. z p̄ consequēs
etiā cōsensus in ipm actū seu ipius act^o
executionē quando interuenit. cum non
nisi vt tactū est post iudiciū supremū ac-
finale/ de ipso actu habitū/ intuenire pos-
sit. **E**x quo iterū sequit̄ q̄ (vt etiā in supi-
oribus sepe est tactū) q̄tenscūq; talis ip-
sius rationis superioris cōsensus. siue ver^o
z expressus. siue equalēs z interpretatiu^o
in actuz aliq̄ qui ex suo genere vel aliq̄
circumstātia peccatū mortale existit. iter-
uenit. talis cōsensus est peccatū mortale.

Quia semp talis ipius rationis superioris
in talem actū peccati consensus/ etiā si ip-
se realis actus iuxta tamen modificatio-
nē modicū infra tangendā/ nō procederz
seu subsequerē/ est tale peccatū quale cēt
ipse realis actus. **E**t ratio iā quodāmodo
in superioribus tacta est. ex premisissis su-
mi pot̄. **E**t primo respectu consensus.
veri z expressi ipius rationis superioris.
Nam ipsa ratio superior ad quā/ vt sic sta-
tim tactū est/ talis cōsensus in huiusmo-
di actū qui de se ex suoq; genere vel ex ali-
qua circumstātia peccatū mortale est per-
tinet. nullo modo in dictū verū z exp̄sum
consensum inclinari posset/ quin p̄us de
ipso actu eiusq; natura z qualitate deli-
berauerit z iudicauerit. alias vt supra ta-
ctum est nō esset verus z expressus consen-
sus. **D**eliberare autē z iudicare maxie cir-
ca tales actus humanos nō potest. nisi re-
gulam legis diuine z eterne cui sic inniti-
tur/ consulat. **C**onsulta autē regula legis
diuine z eterne/ in talem actū qui sic de se
ex suoq; genere vel ex circumstātia aliqua
peccatū mortale existit/ consentire nō po-
test. quin ipam regulā z legē diuinā z eter-
nam/ actu z realiter contēnat z spernat. se-
q; ab ea totaliter z fm habitum auertat.
Actu autē z realiter/ regulam legis diui-
nez eterne contēneret spernere/ seq; ab ea
totaliter z fm habitū auertere non potest
quin peccatū mortale existat. **S**eq̄tur er-
go predicta simul adaptādo z applicādo
q̄ ipsa ratio superior in talē actum peccati
mortalis vere z exp̄sse cōsentire non p̄t/ q̄n
peccatū mortale existat. **R**espectu v̄o con-
sensus ipius rōnis superioris equalentis z
interpretatiui hoc idē patz. qz talis act^o qui
sic de se/ ex suoq; genere vel aliqua circum-
stātia/ peccatū mortale existit. cū de ipso
supremū z finale iudiciū vt sepe supra ta-
ctum est ad ipam rōnem superiōrē spectet
z ptineat. committi non potest. nec in rea-
lem executionē deduci. q̄n ipsa ratio supi-
or/ negligens fuerit ipm impedire. volūta-
tēq; respectu illi^o regulare z rep̄mere. z per
consequēs/ quin etiā regulā legis diuinez
eterne actu z realiter si tūc de ea actu cogi-
tabat. vel per modū cuiusdā inexcusabi-
lis obmissionis et negligentie. si tunc de
ea non cogitabat. cum in tali actu cogi-
tare debuisset. contempserit et spernerit/
ac se ab ea totaliter. et secunduz habitum

auerit. Et ex hinc dicit beatus Thomā:
 prima secūde sue summe: q̄ rō supior/ in
 ipm actū peccati consentire dicit/ non so
 lum qz fm rōes eternas semp moueat ad
 agendū. sed etiā qz fm rōes eternas nō
 dissentit. Ad ppositū etiā istoz dicit
 Aug. de trinitate. Non potest pctm effi
 cacit ppetrandū mēre decerni. nisi illa mē
 tis intētio penes quā summa ptās z mē
 bra in opus mouēdi vel ab ope cohiben
 di (loquēs de ratiōe supiori. put etiā volū
 tarē iuxta quod iā dictū est includit) ma
 le actioni cedat vel seruiat. Prout hec la
 tius modicū supra. z specialit̄ in declara
 tione quinti sex modoz seu sex qualitātū
 se circa delectatiōem habēdi ipsius ratiōis
 declarata sunt. Que ibi tacta/ pnt ad hoc
 ppositū/ respectu cōsensus ipsius rōis
 supioris in ipm actū applicari. Et adhuc
 pamply z efficacit̄. cum nō tāta culpa ipi
 rōni supiori imputari habeat. nec faciliē
 tam graue peccatū insurgat/ dū ipsa vere
 z expresse aut equiualeuter z interpretatiue
 in delectatiōem que in sola cogitatiōe cōsi
 stit z versat̄ consentit. sicut qn̄ vere z exp̄s
 se aut equalēter z interpretatiue in ipsum
 actū peccati cōsentit ipsi qz actus execu
 tionē. **¶** Notant̄ in pmissis vbi respectu
 p̄sensus ipsius rōis supioris/ in id qd̄ de
 se ex suoqz genere vel aliqua circūstantia
 est pctm mortale. de auersione a regula le
 gis diuine z eterne/ facta est mētio. addi
 ta sunt ista verba. totalit̄ z fm habitū.
 Et nō auerti a regula legis diuine z eterne
 (prout iam in supioribus vbi p̄cipue de
 hac p̄ntē materia nature peccati venialis
 tractari incepit aliq̄liter declaratū est) du
 pliciter cōtingere pōt. Vel scz totalit̄
 id est fm habitū. qui p̄prie in hoc p̄posito
 nihil aliud est/ q̄s quedā inordinatio mē
 tis z intentōis dispositio/ ponēs seu con
 stituēs alterū finē. Qd̄ fit z cōtingit in oī
 actu qui de se suoqz genere aut aliq̄ circū
 stantia/ hz et importat/ qd̄ pctm mortale
 existat. licet forsan p̄ tunc talis inordina
 ta mentis et intentōis dispositio/ non at
 tenderet neqz occurreret. Et ex hinc etiā
 (vt iā satis declaratū est) consensus rōnis
 supioris in talē actum/ est mortale pctm.
 quia sine tali auersione/ non potest in talē
 actū interuenire. Vel cōtingit tal̄ auer
 sio/ nō totalit̄. i. nō fm habitū s3 in actu
 solum. i. p̄ illo actu q̄ fit seu exercet̄ respe

ctu enī est bñ aliq̄lis a regula ipsius diuini/
 ne et eterne legis inordinatio. s3 non tāta
 nec talis mētis et intentionis indisposi
 tio/ q̄ aliū finem ponat seu constituat. Et
 sic est et cōtingit in oī actū/ qui de se ex
 suoqz genere seu aliq̄ circūstantia/ nō ha
 bet seu importat qd̄ pctm mortale existat.
 sed solū veniale. Nā si illud vsqz adeo p̄
 cederet/ q̄ illa auersio iuxta qd̄ exp̄positū
 est/ esset totalis et fm habitū. aliūqz finē
 ponens z constituēs. statim a natura pec
 cati venialis excederet et in naturam pcti
 mortalis trāsiret. vt ibi satis exp̄positū est
 et exp̄plicatū. Et ex hinc similis consen
 sus ratiōis supioris in talē actū. q̄ sic de
 se ex suoqz genere aut aliqua circūstantia
 non habet q̄ sit pctm mortale. sed solū ve
 niale. nō erit etiā nisi pctm veniale. qz si
 ne illa totali et fm habitū auersione et cū
 sola quadā inordinatione. potest in tales
 actū interuenire. vt satis et dictis cōcipe
 est. Et intelligant̄ p̄missa q̄ scz p̄sensus
 ratiōis supioris in actū qui de se ex suo
 qz genere aut aliqua circūstantia pctm
 mortale existit/ est pctm mortale. Et iā si
 (vt iā supra tactū est) actus ille in quē sic
 ipsa ratio supior consentit/ realit̄ ab extra
 nō subsequeret̄ seu adimpleret. Si tñ h non
 ex pte ipi ratiōis supior/ ipi qz volūta
 tis. vtpote se p̄ dictū consensum iā sic in
 illū actū seu illū actū executionē p̄stitū am
 pli aduisantis et imutatis. sed p̄pter defe
 ctū possibilitat̄ facultat̄ vel alicui alteri
 us opportunitatis aut circūstantie/ cont̄
 geret. Nā licet tūc/ realit̄ et effectu/ tal̄ actū
 non subsequeret̄ z adimpleretur. p̄posito
 tamen et affectu/ quantū ad incursum pec
 cati mortal̄/ subsequeret̄ et adimpleret. Et
 hinc commūiter d̄r q̄ volūtas p̄ facto re
 putat̄. Juxtaqz istud p̄prie intelligendū
 venit illō dictū xp̄i. **¶** Matth. v. Om̄is qui
 viderit mulierē ad concupiscēdū eā/ iam
 mechatur eā in corde suo. **¶** Ex oībz sic su
 pi circa hāc p̄ntē materiā/ nature et qlita
 tis primoz motū. delectationis et con
 sensus in actū pcti tractat̄/ ea quodāmo
 do epilogando habetur quō prim⁹ mor⁹
 primo primus ipsius sensualitatis q̄ na
 turalis dicitur/ nullū peccatū est. Scdō
 vero primus motus eiusdē/ qui ex fomi
 te procedit/ peccatum veniale existit. De
 lectatio autem siue morosa siue non mor
 rosa: mora temporis. Dum tamen notū

Compendiū Theologie

fit morosa mora consensus/ p rōem scilz
superiorem vere & realiter/ aut interpretatiue
& effectualiter deliberati. quod contingit
in secundo tertio & quarto sex modorum
seu sex qualitātū se circa delectatiōem ha
bendi ipsius ratiōis superioris superius de
claratis etiā si dicta delectatiō sit & feratur
circa ea que de se ex suo q̄ genere vel ex ali
qua circūstātia/ peccata mortalia existūt.
est solum peccatū veniale. Delectatiōe
vero morosa mora cōsensus/ per ratiōem scz
superiorem vere & expresse aut interpretatiue
et effectualiter deliberati qd̄ contingit in
quinto & ultimo p̄dictorum sex modorū
seu sex qualitātū se habēdi ipsius rōis. rē.
Necnō etiā consensus in actū. quādo ta
men (vt sepe supra tactū est) sunt & ferunt
sup his que de se ex suo q̄ genere aut ex ali
qua circūstātia peccata mortalia existūt
sunt etiā peccata mortalia. Et ad istud
propositū/ per modū exempli applicant
doctores licet diuersimode/ tentatiōem
que fuit in p̄mis parētibz. Ex quoz di
ctis/ potest sensualitas ipsa/ serpenti cō
parari. Ratiō vero inferior vt iam in supi
oribus tactū est/ mulieri eue. Et ratiō su
pior viro adeo. Cum igit in ipsa primo
motu. secūdo tamen primo/ ipsius sensua
litas illecebra insurgit. quod nō nisi ex
fomitis corruptiōe puenit. & quasi cū ser
pēs/ comestiōe pomi eue suggessit. ideo
q̄ tunc peccatū solum veniale est & leuissi
mū. In delectatiōe vero nō morosa mo
ra/ cōsensus/ qui scz cōsensus sit p rōem su
piorē vere & expresse aut interpretatiue
& effectualiter deliberatus. quātūcumq̄
ista dicta delectatiō sit forsan morosa mo
ra tempis/ quantūcumq̄ etiā ipsa rō inferi
or iuxta p̄dictos scdm̄ tertiu & quartū
sex modorū seu sex q̄litātū se habēdi. rē. vel
circa talē delectatiōem/ nō bene aduertat.
vel subito/ aut improprie etiā in eā cōsen
tiat. tunc mulier sine viro/ ipsoq̄ ignoran
te/ cōmedere dicit̄. Ideoq̄ tūc solum pec
catū veniale est. qz q̄ in delectatiōe pecca
tum mortale interueniat/ a consensu viri
scz ratiōis superioris. vero & expresse aut int
pretatiuo & effectuali & nō alias procedit
In delectatiōe vero morosa mora cōsen
sus interpretatiui & effectualis. quādo scilz
ratio ipsa superior iuxta quintū sex modo
rū p̄dictorū seu sex qualitātū se habēdi
ipsius ratiōis rē. talē delectatiōem rep̄mere

negligit. tūc mulier sola/ sed tamē viro sci
ente comedit. & tūc licet vir non cōmedat.
propter illū tamē eius cōsensum interpreta
tiuū & effectualē/ peccatū mortale efficiē.
etiā si (vt sepe dictū est) desit voluntas p̄fi
ciendi actū. rē. Quia mulier bñ potest si
ne viro cōmedere. mortaliter autē sine viro
cōsensu vero & expresse/ aut interpretatiuo &
effectuali/ non potest peccare. In dele
ctatione vero morosa/ mora cōsensus veri
& expresse. quando scilz ratio ipsa superior/ in
iuxta vltimū sex modorū p̄dictorū seu sex
qualitātū se habēdi ipsius ratiōis. rē.
vere & expresse consentit. tunc vir non so
lum consentit. sed sicut & mulier comedit
& etiā si desit voluntas p̄ficiendi actū. rē.
est peccatū & grauius q̄ in casu p̄cedenti
Grauius etenim est in talem illicitam dele
ctationē vere & expresse consentire. q̄ nō
reprimēdo/ interpretatiue & effectualiter
cōsensum prebere. In consensu vero in
actum peccati seu ipsius actus executio
nem/ qui (vt late supra declaratū est) soli
ratiōi superiori attribuitur/ est ac si vir nō
solū sicut & mulier cōmederet. s̄ q̄dam mo
do ac si iuberet & p̄ciperet. & tūc etiā si iux
ta superius tacta/ talis actus realiter ab ex
tra non p̄cederet & seq̄ret/ est peccatū morta
le. Et adhuc graui⁹ q̄ in casibz p̄cedētibz
in q̄ntū scilz (vt etiā supra monstratū est)
graui⁹ est i actū peccati seu ipsi⁹ act⁹ execu
tionem q̄ in solā ei⁹ delectatiōem cōsentire
Vel alit̄ dici possz q̄ scilz in delectatiōe
morosa mora cōsensus veri & expresse ipsius
ratiōis superioris de q̄ statū supra vir nō cōme
dit sicut mulier. s̄ solū cōmestiōi mulieris
cōsentit sicut supra dictū ē fieri i delectatiō
ne morosa mora cōsensus interpretatiui et
effectual⁹ eiusdē ratiōis superioris. Et q̄ p̄pter
h̄mōi cōsensuz vere & expresse/ peccatū morta
le. s̄ q̄ntū vt iā tactū ē q̄ i tali cōsensu int
pretatiuo & effectuali. in q̄ntū. s̄. graui⁹ ē ve
re & expresse in aliq̄ malū cōsentire q̄ inter
pretatiue & effectualit̄. Si i cōsensu ipsius ratiō
is superioris in actū peccati seu in ipsi⁹ act⁹ exe
cutionē. etiā si vt statū dictū ē talis act⁹ rea
lit̄ ab extra nō p̄cederet & seq̄ret. vir nō solū
cōsentit s̄ sicut & mulier cōmedit. & tūc ē ten
tatiō de se cōsummata & p̄fecta. Et intelligāt
he exemplificatiōes iuxta superius declarata.
q̄ntū. s̄. h̄mōi delectatiōes/ cōsensusq̄ i actū
sunt & ferunt super his que de se ex suo q̄
genere aut ex aliqua circūstātia peccata

mortalia existunt. **E**t hec quo ad talem materiam nature primorum motuum delectationis et consensus in actu ordinis et progressus tentationis. in quantum de eis ad propositum huius octavi tractatus istius libri tractandum occurrebat. dicta sufficiunt. Qui latiora videre voluerit habet ut in superioribus in simili tactum est. doctores plurimos. tam magistrum in. q. sententiarum quam alios super dicto passu tractantes. quos etiam beatus Thomas prima et secunda secundae sue summe

De tribus ad gratiam

unitatem peccati conferentibus. **V**ia vero iam receter et etiam in superioribus maxime in declaratione nature et qualitatibus peccati mortalis dicta et monstrata est. quomodo non nisi per actum aliquem de sui forsan natura ex suo genere peccatum non esset. vel forsan veniale solum. ex intentionis corruptione. vel ratione remorsus conscientie seu aliqua alia circumstantia. potest peccatum mortale effici. **A**ppropere etiam ad clarioris semper cognitionem distinctionis seu nature peccati venialis a peccato mortali. circa cuius declarationem per sensum principaliter materia versata. visum est expediens de his tribus hic summarim aliqua perstringere. **D**e intentione ac fine actionis seu operationis. **D**e esse sui nature et qualitate conscientie. **D**e natura qualitate ac numero circumstantiarum.

De intentione ac fine

actionis seu operationis. **C**irca primum est advertendum quod intentio in generali. puta hic et in materia morali. scilicet virtutis et peccati sumitur sic describitur. Intentio est actus voluntatis in aliquo fine tendentis. per aliquid vel aliquid ad illum finem ordinata. **D**icitur enim intentio quasi in illud tendit. **N**am intentio semper respicit aliquid ut finem scilicet. quod illud est terminus voluntatis. **E**x quo clare apparet quod intentio de se importat et denotat quandam distantiam illi quod sic intendit. **E**t ideo quando voluntas fert et intendit immediate in aliquid etiam si illud sit finis ultimus quem tunc sibi constituit. terminus quod ipsi us voluntatis qui per tunc habet. non dicitur tamen proprie esse intentio. sed quoniam affectus seu voluntas in aliquid tamen finem ultimum quem sibi tunc constituit. vel tamen ad illum finem ordina-

tum fert et tendit. non immediate sed mediis. tibus alijs per quod in illud in quod sic fert et tendit nititur pervenire tunc proprie est intentio. **U**t gratia alicuius exempli fert et tendit principaliter affectus alicuius seu voluntas in suam finale salutem. et propter ipsam facilius assequendam intendit corpus suum domare et spiritu subijceret ut hoc congruenti et cum saniori consilio et auxilio facere possit. intendit religionem aliquam intrare. et per hoc faciendo ad aliquem locum talis religionis ire. **I**ste talis respectu salutis sue qui est ultimus finis. quem tunc sibi constituit. respectu etiam dominationis sui corporis ac ingressus religionis. qui sunt fines medij ad illum scilicet finem ultimum ordinati. dicitur proprie habere intentionem. **R**espectu vero additionis talis loci illius religionis. licet sit quedam voluntatis dispositio. non tamen proprie dicitur esse intentio. **E**t procedenti intentionis in generali descriptione clare et facilius elicitur per descriptionem intentionis recte. per additionem scilicet istorum verborum debitum et debito modo. **E**t etiam intentionis perversae seu corrupte. per additionem oppositorum seu contrariorum verborum scilicet indebitum et indebito modo. **S**icut tamen quod in descriptione intentionis recte. illa duo verba scilicet debitum et debito modo conjunctim accipiuntur. cum ipsa duo ad hoc quod intentio sit recta necessario habeant concurrere. **I**n descriptione vero intentionis perversae seu corrupte. illa duo verba opposita scilicet indebitum et indebito modo. accipiuntur divisim cum alterum eorum ad hoc quod intentio perversa vel corrupta existat per se sufficiat. **E**t enim (ut sepe dictum est) plura necesse est ad virtutem concurrere quam ad viciam immo per defectum unius eorum que necessario ad virtutem requiruntur. transitur in viciam. **S**uper quibus quantum ad intelligentiam naturae et effectus intentionis respectu eorum qui iam in hoc octavo tractatulo huius libri tractata sunt et tractabunt spectare et sufficere videtur. subiunguntur hic aliqua regule notabiles. **P**rima regula est. **E**x fine principaliter intento id est respectu finis ultimi. qui principaliter in aliquo actu intenditur. actus ille attendi considerari. et iudicari habet. ad hoc scilicet quod dicatur et iudicetur bonus vel malus. meritorius vel demeritorius. **I**uxta quod intelligitur applicari per dictum christi